

אפלטון לבר מצווה

ישי ספרים

את שמשון היכרתי עוד מהצבא (על הכרתנו זו סיפורתי בסיפורים אחרים). אחרי הצבא היינו נפגשים במילואים חידוש צניחה ומלחמה. צנחן במילואים צונח בערך פעם בשנה יש לו פנקס ושם נרשמות צניחותיו. כאשר מגיע הזמן אתה מקבל דואר צבאי במעטפה בצבע חקי שעליה מתנוססת אות "צ" גדולה ובתוכה מפורטים היום והשעה. כבר באוטובוס אתה מתחיל להיות קצר רוח, מצפה לפגוש את חבריך אותם לא ראית מאז הצניחה שעברה. כל העניין מן העלייה למטוס ועד למגע עם האדמה אורך פחות משעתיים, אבל לצבא זה לוקח יומיים. מן האוטובוס אתה יורד בצומת, משם אתה מגיע בטרמפ לבסיס בדרך כלל במכונית צבאית, מכוניות אחרות לא מגיעות לשם. בבסיס אתה מחכה בתור לאפסנאות, חותם על מדים וכובע פלדה, מחליף בגדים ונועל נעליים אדומות ואתה חייל. מתחיל להסתכל בעין מזוינת על חיילות צעירות ופיך מפיק בדיחות גסות. לכל דבר תור והמחכה בתור קושר שיחה עם אלה שליידו וכך, כבקרת רועה עדרו, עוברים האישה הילדים העבודה והלימודים. וכשמרים ראשו השעמום, שלום קורא בקול מתוך חוק פרקינסון ספר חתרני צנום. יש ובכדי להעביר את הזמן מישהו מביא רומן, רומן זעיר כמובן. כשהיו מבקשים השכנים "תן לקרוא" היה תולש את הדף שכבר קרא ונותן למבקש. ההוא בתורו היה מעביר את הדף ליושב לידו וכך קראו את הרומן (בעין ובאלף) בעת ובעונה אחת כולם. פעם אחת התלווה אלינו לחידוש צניחה צוות הסרטה. ביקשו לצלם חייל מן הכניסה לבסיס ועד ליציאה לאחר הצניחה. הרעיון היה לצלם את המטמורפוזה מאזרח לחייל ובחזרה. אני נבחרתי להיות כוכב הסרט. צולמתי בא, חותם על ציוד, מתפשט, מתלבש, מתאמן, חוגר, עולה, קופץ, מתגלגל, אורז, מחזיר, מחליף ויוצא. עוד לא הייתה טלוויזיה, הסרט הוקרן ביומן. מה זה יומן? אתם שואלים. לפני הסרט, בזמן שהיום מקרינים פרסומות, היו מקרינים את היומן. ביומן הוצגו חדשות ישנות, כלומר המאורעות החשובים שקרו בשבוע שעבר. היומן הוצג בכל בתי הקולנוע בארץ, גם בכפר ושם התפארתי שאני ומרלין מונרו קנינו את עולמנו כשהתפשטנו לפני המצלמה. לתהילה ימים קצרים, אחר כך הכל נשכח.

אם לא קרו לא מלחמה ולא מילואים, היינו נפגשים אחת לשנה לחידוש צניחה. בסופו של דבר היו רשומות בפנקס הצניחה שלי כשלושים צניחות (כולל עשר בסדיר). בחידוש צניחה הייתי מברר מה עבר על כל אחד מאז הצניחה שעברה. בדרך כלל באחד משני מסלולים: בקיבוץ ובחוף. בקיבוץ: חבר צוות בענף- מנהל ענף- גזבר- מרכז משק או מנהל המפעל. בחוף: תעודת בגרות- עוזב קיבוץ- עובר לירושלים- MA-BA- דוקטורט... , אבל היו גם מסלולים אחרים: צפלה הקיבוצניק שעבר למושב התחתן והקים משק לתפארת, צ'רני שנהיה איש עסקים בברזיל ושניים

שנעשו נהגי אגד וקנו, כל אחד לעצמו, בית בבית זית. שמשון התחיל ללמוד לבגרות מוקדם מרובנו, הגיע לירושלים והחל ללמוד באוניברסיטה ביולוגיה. אחרי מלחמת ששת הימים עברנו אנו לירושלים ואז חידשנו ותיחזקנו את הקשר, גם בין המשפחות. אני זוכר שהזמין אותנו הגדולים והקטנים לביקור במעבדה שלו במגרש הרוסים והראה לנו טריטונים בשני צבעים חימרה, מעשה ידי אדם. לאחר הסבר המפרט לגבי מטרת הניסוי ותכליתו נתן לילדים במתנה כלוב ובו שני עכברים לבנים. באנו הביתה והשניים ילדו שמונה עכברים חדשים. לא עבר זמן רב וכל זוג מביניהם ילד שמונה וכך הלאה הם רבו והתרבו עד ששי בני למד עליהם מתמטיקה של טורים.

כשבשבת בבוקר הייתי מרים את הטלפון ושומע קול הדומה לנעירת חמור, זה היה שמשון המזמין אותנו לטיול באיזור. פעם טיילנו איתו למדבר יהודה. שתי המשפחות, אבא אמא ושני ילדים בכל אחת, ירדנו במורד באחד הוואדיות היורד מירושלים לכיוון ים המלח. יש לי תמונה בה שמשון מושך בחבל את ריבקה (שהייתה נכה) במעלה המדרון ותמונה של בנם הבכור ניר ראשו מעוטר תלתלים שחורים יפה כאליל יווני.

במלחמת יום הכיפורים שנינו כבר השתייכנו ליחידות אחרות. ביום הראשון חשבתי "ניקח אותה בהליכה" כמו בששת הימים, לא נחפזתי להידחף והלכתי ברגל לעבודה במגרש הרוסים. בעיר הרחובות היו ריקים לבד מקצת זקנים ונשים. אלה הסתכלו עלי כעל משתמט, דווקא נהייתי מן הדיסוננס, אבל החדשות נשמעו פחות צפויות, דיברתי עם שמשון על התגייסות. התנית את הצטרפותי בכך שיגידו שאנו נחוצים. שמשון שאל בשמנו, נענה בחיוב ויצאנו. כשהגענו לבסיס כולם היו כבר על האוטובוסים ואז בדיוק הגיעו אנשינו מרמת הגולן ובתוך מעגל השומעים שהקיף אותם סיפרו שהפעם זה נראה אחרת וכבר מפנים ישובים בסביבתם. אחד אמר שכשערבים מריחים ניצחון הם מתלהבים ומגבירים חיילים. האוטובוסים הניעו מנועים. אני ושמשון רצנו לאפסנאות לקבל נשקים. לא נשאר שם כלום מלבד בזוקה בלי פצצות ומאג בלי כדורים וכבר לא הו מדים. לקחנו מה שיש, עלינו על האוטובוסים ונסענו לרמת הגולן, משם חזרנו לתל נוף ומשם במטוסים לסיני (על מה שהיה שם כתבתי בסיפור אחר). כשהקרוב נגמר אני חזרתי, שמשון נשאר. אחרי הפסקת האש כששני הצבאות עדיין עומדים זה מול זה בחזית, נשלחתי לחופשה, היחיד מכל הפלוגה. באתי הביתה אל רבקה והילדים והלכתי אל איילה להביא לה את הבשורה האיומה. הסתובבתי כמו סהרורי ימים אחדים וחזרתי לחזית. קיסינג'ר תווך והושג הסכם שלום. העניינים חזרו למסלולם, רוח כבר לא הייתה שם.

את איילה הייתי פוגש כל שנה בהרצאה לזכרו של שמשון. הרצאה שנתן סטודנט בר מזל (זכה במלגה) במעבדות המחלקה לזואולוגיה שבמגרש הרוסים. המקום אליו הזמין אותנו שמשון לראות טריטונים, בימים הטובים. כשחגגה איילה לניר את בר המצווה, הבאתי לו את אפלטון

במתנה. שלושה כרכים עבים המכילים את הדיאלוגים הנפלאים שזכרתי באהבה. עברו שנים ואיילה סיפרה: "ניר חזר בתשובה".

עברו שנים רבות, ואני ורמי חיפשנו מורה לגמרה. איילה הציעה את ניר שחזר בשאלה. סיפרה ש"אצלם" היה גדול בתורה. הראתה לי ספרים שכתב וסיפרה על תלמידים שהעמיד. באתי ללמוד בביתו ביחד עם רמי. מצאתיו גר בדירה קטנה בבית דירות, שיכון הצופה, מבלי להשקיף, אל הנוף. דפקתי בדלת, פתח איש עבה וקירח. זכרתי את הנער שחור התלתלים שנתתי לו את אפלטון. שאלתי "אתה זוכר אותי?", "כן" אמר. הוא בחר להתחיל בקטע שבו מדובר על "פיל שבלע כפיפה מצרית". תוך כדי לימוד עלה באפי ריח חשוד. "אפלטון" אמרתי בליבי. שאלתי את המורה "אתה זוכר את אפלטון שנתתי לך?", "כן" ענה. "ויש לזה קשר ללימוד הגמרא?", "בוודאי" ענה, והוסיף. בתקופה ובתחום שבו שלטו המוסלמים, יהודים ומוסלמים שאלו הרבה מן הפילוסופיה היוונית העתיקה והדוגמא הטובה לכך היא הרמב"ם שכתב את "מורה נבוכים" בערבית ובו ניסה ליישב בין הפילוסופיה היוונית והיהדות. הרקונקיסטה וכיבוש ספרד בידי הנוצרים הביאה להרעה ביחסים בין יהודים וגויים ולבסוף לפרעות גזרות שמד וגרוש. היהודים שנשארו יהודים התכנסו וסגרו עצמם בפני השפעות חיצוניות מכל המינים כולל היוונים. ובכל זאת עד היום יש בין החכמים הלומדים המעמיקים, זרם או זרמים המתמחים בחוכמת היוונים. כשביקרתי אצל אמא שלו הראתה לי ספרים שכתב. ספרים שנתפרסמו בין חכמי התלמוד החרדים. על הקיר היו תלויות תמונות. שאלתי "מה אלה?" ענתה אלו תמונות שצייר בצעירותו. סיפרה לי שבמרתף יש עוד מאה מהן והיא מתכוננת לזרוק רבות מהן בכדי לרוקן. ביקשתי אחת. אמרה "בחר לך כרצונך". בחרתי באחת ותליתי בבית בין רפרודוקציה של כץ לבין ציור של אימפרסיוניסט ידוע. אף אחד מן הבאים אל ביתי לא מוצא את התמונה של ניר נחותה משכניה שעל הקיר.

זה הסיפור מן הזווית האפלטונית האידיאלית. כשמסתכלים במציאות כמות שהיא רואים סיפור מקביל, אבל קצת אחר. ילד חכם יפה ומתולתל גדל בשכונת עוני בירושלים לאבא דלפון, עוזב קיבוץ, סטודנט ששרביט הפרופסור בתרמילו ואמא אחות שפרנסה בגבורה את כל המשפחה. פרצה מלחמה. אבא מת אמא התאלמנה. הילד חיפש את עצמו בתמונה. צייר ברוך כשרון? דיאלוגים של אפלטון? ואולי אלוהים יסכון? חזר בתשובה, החליף את השם, למד בישיבה והתחתן. פרה ורבה, כתב ספרים, העמיד תלמידים וחי חיים צנועים. עד שחזר בשאלה ויצא. נקי משכנס ללא האישה בלי ילדים ללא מקצוע ונטול תארים.